

Ny Steiner-biografi på norsk – skrevet med kjærlighet

Et tidligere medlem av rockegruppa Blondie, Gary Lachman, ga i 2007 ut en biografi om Rudolf Steiner på Penguin forlag. Boken er blitt en bestselger i den engelskspråklige verden og er nå oversatt til norsk av Flux forlag med tittelen «Rudolf Steiner – Liv og tanker».

Gary Lachman

Boken ble presentert i Litteraturhuset 12. mai i en panelsamtale med Cato Schiøtz, Henrik B. Tschudi og Sissel Jenseth. Cirka 40-50 mennesker hadde funnet veien dit, og samtalen dreide seg om hvorvidt Rudolf Steiners tanker og impulser fortsatt lever i dagens samfunn, og hvordan disse ytrer seg i vår tid.

Den som leser boken vil oppdage at Gary Lachman (f. 1955) har en stor kjærlighet til Steiner. Samtidig er han ingen «frelst» antroposof. Hans intensjon med biografien er å hjelpe den «uinvidde» leser inn i Steiners svært rikholdige univers. For Lachman har selv opplevd hvor overveldende og uoversiktig dette kan føles. Det var på slutten av 1980-tallet, da han holdt på å avslutte en universitetsgrad i filosofi og forsørget seg ved å jobbe i den anerkjente New-Age-bokhandelen «Bodhi Tree Bookstore» i Los Angeles. Der fantes det en stor Steinerseksjon, en hel bokhylle og vel så det. Men de utrolig mange titlene fikk bare Lachman til å kjenne et stort mismot! Og motviljen ble ytterligere forsterket da han oppdaget at nesten alle bøkene var utgitt på antroposofiske forlag. For det kunne tyde på at det dreide seg om en slag kult? Selv om Lachman anså seg som åpen for alle slags ideer, hadde han ikke noe til overs for grupper som utgjør en slag åndelig eller kulturell sekt. I tillegg syntes han at Steiner var tungt stoff, til tross for at han hadde stor trening i å lese ulike filosofer. For de komplekse tankene til Steiner ble fremlagt på en «livløs» måte som gjorde det ekstra vanskelig å gripe dem. Til stor hjelp for Lachman den gangen var bøkene til Robert McDermott (*The Essential Steiner*) og Colin Wilson (*Rudolf Steiner: The Man and His Vision*). Disse hjalp Lachman til å etablere sitt eget ståsted i møte med Steiners mange skrifter og foredrag.

I forordet forteller Gary Lachman om sin voksende aksept for det grunnleggende i Steiners erkjennelsesfilosofi. Han begynte blant annet å praktisere noen av de øvelsene som Steiner beskriver i *Hvordan når man til erkjennelse av de høyere verdener?*, og da han en dag satt i en park og betraktet en rosebusk, opplevde han at sanseropplevelsen av rosen forandret seg: «Det var som om tankene mine, bevisstheten min, omfavnet rosen, i stedet for bare å spille den. I dette øyeblikket var det som om bevisstheten min strakte seg fram for å holde rosen, som om jeg berørte den slik jeg ville ha gjort med fingrene.» Denne skjellsettende opplevelsen overbeviste Lachman om at Steiner – til tross for alt det merkelige – absolutt var inne på noe når han hevdet at mennesker som lever i vår tidsepoke, må lære å utvikle «aktiv tenkning» gjennom egne anstrengelser.

Den kjærligheten som gjennomsyrrer boken til Lachman, bidrar også til at den blir lesverdig for de mer beleste innenfor antroposofien. Og det gjør det lettere å tilgi Lachman der hvor han synes å ville psykologisere Steiner – hvor han ikke finner andre forklaringer. For den «innvidde» føles dette unødvendig. Men kanskje kan nettopp dette grepet være en døråpner for en utenforstående. For Lachman får på denne måten fram et mer menneskelig Steinerportrett – en mann av kjøtt og blod. Og et av hovedmålene hans med boken er å presentere et mer «objektivt» portrett av Steiner hvor leseren under lesingen ikke først og fremst skal presenteres for et livssyn, men stilles fritt i sine vurderinger av hvem Steiner var.

Lachman viser til at det i Steiners åndsvitenskap inngår en form for livskritikk, et tilbakeblikk på fortiden som vektlegger betydningsfulle øyeblikk da et menneskes karma eller skjebne førte livet inn på en bestemt kurs. Dette synliggjør Lachman blant annet ved å vektlegge de punktene hvor Steiners personlige karma manifesterer seg i hans liv. Som da han som barn fikk sin første oversanslige erfaring etter at en slektning som begikk selvmord «henvendte» seg til ham i ånden. Og da den 9-åring Steiner fikk en bok om geometri av en hjelpelærer og fikk oppleve former som bare kan anskues av en indre sansefri tenkning. Og hvordan hans skjebnevei syntes staket ut allerede som 18-åring, da Karl Julius Schröer introduserte ham for Goethes verden, samtidig som Steiner ble kjent med den mystiske urtesamleren under sine daglige togreiser til Wien og fikk en innvielse i det esoteriske. Og 21 år gammel får Steiner i oppgave av Schröer å redigere Goethes naturvitenskaplige skrifter til *Kürschmers Deutsche National-Literatur*.

Lachman maler et levende bilde av den yngre Steiner i de vanskelige årene i Wien, Weimar og Berlin. For selv om mange av Steiners biografer mener å vite at han tidlig ble klar over sin oppgave – som han aksepterte uten nølen – syntes den veien som nå lå foran ham, «mørklagt» og full av blindveier og omkjøringer. Lachman henviser til Steiners egen selvbiografi, hvor man kan få inntrykk av at også Steiner prøver å finne tråden i de mange årene som lå forut for hans inntreden i Teosofisk Samfunn og etableringen av antroposofien. Samtidig viser Lachman i de siste kapitlene – om tiden etter 1907 – hvordan mye av det Steiner var borti tidligere, kommer til nytte både som teoretisk og praktisk bakgrunnskunnskap for det han nå satte igang.

Gary Lachman er spesielt begeistret for Steiners tidlige bøker om Goethe, og ikke minst *Frihetens filosofi*. Han drøfter Steiner i forhold til andre filosofer og guider leseren gjennom de filosofiske problemstillingene i datidens Europa. Gjennom sin lesning av Steiner måtte Lachman selv revurdere sin oppfattelse av Vestens filosofihistorie. Han mener at Steiners ideer om bevisstheten, tankens natur og forholdet mellom bevisstheten og den ytre verden, er revolusjonære. For Steiner er bevisstheten en *aktiv kraft* i verden og ikke bare en *passiv observatør*, slik den inntil da ble oppfattet som.

Rudolf Steiners misjon med antroposofien var å *forandre* verden, påpeker Lachman, noe som vanligvis er en oppgave forbeholdt religionene. Men på dette området var Steiner klinkende klar. Det som interesserte ham var en *objektiv kunnskap* om mennesket og verden. Denne kunnskapen er ikke avhengig av en person. Den skal kunne formidles til og tilegnes av andre på samme måte som matematikk eller historie. Dette skillet er avgjørende. For selv om antroposofien for enkelte har blitt en levemåte, øns-

ket Steiner å gi antroposofien forankring i like vektige og verifiserbare fakta som fysikken og astronomien er tuftet på. Lachman mener også at vi kan se Steiners livsverk som et forsøk på å få menneskene til å erkjenne hvem de egentlig er: «Antroposofien er en erkjennelsesvei som vil føre det åndelige i mennesket til det åndelige i kosmos.» Og Steiner mente at en oppriktig søken etter sannheten, selv om den skulle vise seg å være feilaktig, har en større verdi enn en ureflektert tro på egen åndelighet. En innsikt som Lachman mener mang en new-age-tilhengere burde ta til seg, i stedet for å forkaste tenkningens harde arbeid til fordel for den enkle «drive med strømmen»-holdningen.

Lachman mener også at Steiner bør anerkjennes som det geniet han var på en rekke områder. Ikke minst er hans suksess med den unge eleven Otto Specht et enestående og lysende eksempel på helsepedagogikk. Her beviste Steiners sin grunnleggende innsikt i at vår fysiske helse påvirkes av indre, mentale forhold, noe som senere skulle prege pedagogikken i Steinerskolen og arbeidet i Camphill-institusjoner med «barn med behov for særskilt sjelig pleie». Hvis Steiner ikke hadde utrettet noe annet enn å utvikle sin helsepedagogikk, ville han likevel vært anerkjent som en av 1900-tallets største genier, skriver Lachman.

Som biografer før ham, fremholder Lachman at det skjedde et avgjørende dreiepunkt i Steiners biografi da han var 46 år. Rudolf Steiners egen selvbiografi, *Min livsvei*, slutter da også her. Flere har tolket dette som at den «private Steiner» da «opphører», og hans liv derfra blir ett med gjerningen. I følge biografiske lovmessigheter i menneskets livsløp skjer det ofte et større skifte ved 46 års alder. Dette gjelder også for forfatteren Gary Lachman som da sluttet med musikken for godt. Fra da av viet han seg fullt til skrivingen, gjennom artikler og en rekke bøker, blant annet *A Secret History of Consciousness* (2003), *Turn Off Your Mind: The Mystic Sixties and the Dark Side of the Age of Aquarius* (2003), *A Dark Muse: A History of the Occult* (2004), *In Search of P. D. Ouspensky: The Genius in the Shadow of Gurdjieff* (2006), Steiner-biografien i 2007 og *Politics and the Occult: The Left, the Right, and the Radically Unseen* (2008).

Gary Lachman er opprinnelig fra New Jersey i USA. Som 18-åring flyttet han til New York og var med og startet popgruppen Blondie, hvor han spilte bassgitar og skrev noen av gruppens første hitlåter.* Men på grunn av problemer innad i Blondie forlot han gruppen allerede i 1977 straks etter de hadde oppnådd verdenssuksess og turnert i Europa. Helt siden ungdomsårene var Lachman tiltrukket av bøkernes verden og spesielt det okkulte. Etter en del flytting fram og tilbake mellom Los Angeles og New York, dro han i 1983 på en pilegrimsreise til Europa for å se Stonehenge, Avebury, katedralen i Chartres, samt Gurdjieffs senter i Fontainebleau-Avon i Frankrike. I 1996 flyttet han til Camden Town i London, hvor han har bodd siden, og hans to barn går i dag på St Paul's Steiner School i Islington, London. På nettet ligger flere artikler og intervjuer med Gary Lachman, og i et av disse påpeker han at han var meget takknemlig for å kunne skrive boken om Rudolf Steiner.

Boken er oversatt av Inger-Johanne Sæterdal.

Sissel Jenseth

* Ved å søke på http://www.youtube.com/watch?v=urZH6JaF_wo kan du se Gary «hoppe rundt» i svart dress i 1976.